

Азаренкова Г. М.

*д.е.н., професор, заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків,
Харківський інститут банківської справи*

Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), Україна

Бондаренко І. Ю.

магістрант, Харківський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), Україна

Азаренков С. Г.

студент, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВИ ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Фінансова безпека - основа успішної діяльності підприємства, що передбачає системний підхід при забезпеченні його функціонування. Вона допомагає підприємству уникнути фінансових загроз при здійсненні його звичайної діяльності та контролює сталий розвиток організації. У статті досліджено сутність поняття «фінансова безпека» та питання щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства на різних рівнях функціонування в сучасних економічних умовах. Проаналізовані праці вітчизняних і іноземних науковців на цю тему і виявлені різні підходи до розуміння суті визначення фінансової безпеки. Були досліджені особливості практичного застосування та використання фінансової безпеки в Україні. На основі аналізу фінансової звітності підприємства ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» була проведена оцінка рівня фінансової безпеки за допомогою графічного підходу та рейтингового методу. Виявлено можливі подальші проблеми та запропоновано напрямки забезпечення фінансової безпеки на підприємстві.

Ключові слова: фінансова безпека, забезпечення фінансової безпеки, дебіторська заборгованість, запаси підприємства, оцінка рівня фінансової безпеки.

Формул: 0; рис.: 4, табл.: 5, бібл.: 18

Azarenkova G. M.

Doctor of Economics, Professor of Kharkiv institute of banking Kharkiv institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (cityKyiv), Deputy Director for Science and International Relations, Ukraine

Bondarenko I. I.

Master student of Kharkiv institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (cityKyiv), Ukraine

Azarenkov S. G.

Student of Simon Kuznet's Kharkiv National University of Economics, Ukraine

PROVIDING FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE AS A BASIS FOR ITS EFFECTIVE ACTIVITY

Abstract. Financial security - the basis of the successful activity of the company, that suggests a systematic approach to provide its functioning. It helps companies to avoid financial risks in carrying out its normal activity and supervises the continuous development of the organization. The article examines the nature of definition "financial security" and the issue of providing financial security of business at different levels of enterprise functioning in modern economics condition. The works of domestic and foreign researchers on this subject were analyzed and a variety of different approaches in understanding the essence of this definition were identified. The features of the practical application and use of financial security in Ukraine were investigated. The level of financial security through a graphical approach and the rating method based on the analysis of financial statements of "Kharkiv Biscuit Factory" was assessed. Finally, possible further problems were identified and directions of ensuring financial security in the enterprise were suggested.

Keywords: financial security, providing financial security, accounts receivable, inventory company, assessment of financial security.

Formulas: 0; fig.: 4, tabl.: 5, bibl.: 18

JEL Classification: D 92, G 30, G 32, P 12, P 42

Азаренкова Г. М.

*д.э.н., профессор, заместитель директора по научной работе и международным связям,
Харьковский институт банковского дела Университета банковского дела
Национального банка Украины (г. Киев), Украина*

Бондаренко И. Ю.

*магистрант, Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины (г. Киев), Украина*

Азаренков С. Г.

*студент, Харьковский национальный экономический университет
им. С. Кузнеця, Украина*

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ОСНОВЫ ЕГО ЭФФЕКТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. Финансовая безопасность – основа успешной деятельности предприятия, предполагающая системный подход при обеспечении его функционирования. Она помогает предприятию избежать финансовых угроз при осуществлении его обычной деятельности и контролирует постоянное развитие организации. В статье исследована сущность понятия «финансовая безопасность» и вопросы обеспечения финансовой безопасности предприятия на различных уровнях функционирования предприятия в современных экономических условиях. Проанализированы труды отечественных и зарубежных ученых на эту тему и выявлены различные подходы к пониманию сути определения финансовой безопасности. Были исследованы особенности практического применения и использования финансовой безопасности в Украине. На основе анализа финансовой отчетности предприятия ПАО «Харьковская бисквитная фабрика» была проведена оценка уровня финансовой безопасности предприятия с помощью графического подхода и рейтингового метода. Выявлены возможные дальнейшие проблемы и предложены направления обеспечения финансовой безопасности предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность, обеспечение финансовой безопасности, дебиторская задолженность, запасы предприятия, оценка уровня финансовой безопасности.

Формул: 0; рис.: 4, табл.: 5, библи.: 18

Постановка проблеми. Ефективність фінансової діяльності підприємств значною мірою залежить від рівня її фінансової безпеки. Під забезпеченням фінансової безпеки підприємства розуміють діяльність фінансових агентів з мінімізації чи нейтралізації можливих або вже існуючих загроз фінансовій безпеці та захисту фінансових інтересів підприємства. Проблема фінансової безпеки України має кардинальне значення не тільки в рамках сфери національної безпеки, а й розглядається в контексті економічного стану підприємств України. На фінансові інтереси будь-якого економічного суб'єкта безпосередньо впливають зовнішні та внутрішні фактори, серед яких є загрози фінансовій безпеці. Тому на сучасному етапі ринкової економіки України актуальним постає питання щодо забезпечення фінансової безпеки підприємств як основи їх ефективної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Плеяда вітчизняних і іноземних науковців досліджувала питання забезпечення фінансової безпеки підприємств, серед них: І. О. Бланк, Т. Б. Кузенко, О. А. Кириченко, О. І. Судакова, А. О. Єпіфанов, Г. О. Портнова, В. М. Антоненко, В. Г. Сословський, Р. С. Папехин, Е. А. Олейников, В. К. Сенчагов та інші.

Мета статті. Складність питання забезпечення фінансової безпеки на підприємстві зумовлює необхідність і важливість подальшого теоретичного і практичного дослідження його сутності, проведення експерт-оцінки рівня фінансової безпеки із застосуванням графічного підходу та рейтингового методу, пошуку напрямків стратегічного забезпечення фінансової безпеки, практичного використання та впровадження на підприємствах України.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Проблема фінансової безпеки України має кардинальне значення не тільки в рамках сфери національної безпеки, а й розглядається в контексті економічного стану підприємств України. Важливість забезпечення фінансової безпеки обумовлюється ще й тим, що фінансові суб'єкти господарювання здійснюють свою господарську діяльність в умовах невизначеності середовища, зовнішніх та внутрішніх загроз, тому потребують захисту своїх фінансових інтересів, тобто фінансової безпеки. Єдиної думки з приводу забезпечення фінансової безпеки поки що немає. Намагаючись розібратися в сутності даного питання, необхідно звернутися до основних витоків цього поняття. У табл. 1 наведено різні підходи до визначення сутності поняття «фінансова безпека».

Таблиця 1

Визначення поняття «фінансова безпека»

Автор	Визначення
І. О. Бланк	кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характеру [2]
Т. Б. Кузенко	стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень [9]
О. А. Кириченко	діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах [7]
О. І. Судакова	важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин [18]
А. О. Єпіфанов	стан фінансово-кредитної сфери країни, що характеризується стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, а також здатністю забезпечувати стійкий економічний розвиток держави [6]
В. Г. Сословський	властивість підприємства не завдавати шкоди об'єктам, з якими воно взаємодіє [16]
Р. С. Папехин	здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища [13]
В. К. Сенчагов	створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по-перше, гранично мала можливість переспрямування фінансових потоків до незакріплених законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижено можливість явного зловживання фінансовими коштами [15]
Е. А. Олейников	стан підприємства, який дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді [11]

Узагальнюючи досвід вітчизняних та зарубіжних науковців, поняття «фінансова безпека підприємства» можна визначити як стабільна, динамічна система, що

забезпечує суб'єкт господарювання необхідним обсягом фінансових ресурсів з метою попередження негативного впливу внутрішніх і зовнішніх, потенційних та вже існуючих ризиків та загроз для досягнення місії, стратегічних цілей суб'єкта господарювання; стан найбільш ефективного та раціонального використання наявних ресурсів організації, при якому воно має значення якісних та кількісних фінансових показників на рівні, який забезпечує сталий розвиток організації.

Виходячи із дослідженої сутності поняття «фінансова безпека» та питання щодо забезпечення фінансової безпеки стає можливим проведення аналізу фінансового стану та експрес-оцінки рівня фінансової безпеки підприємства на прикладі ПАТ «Харківська бісквітна фабрика». Підприємство «Харківська БФ» є одним з найбільших в Україні виробником борошняних кондитерських виробів, в 2012 році стала одним з галузевих лідерів за об'ємами експортно-імпорتنих операцій, та єдине спеціалізоване підприємство кондитерської галузі України з виробництва борошняних кондитерських виробів. На рис. 1 графічно представлені основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Харківська БФ» [12].

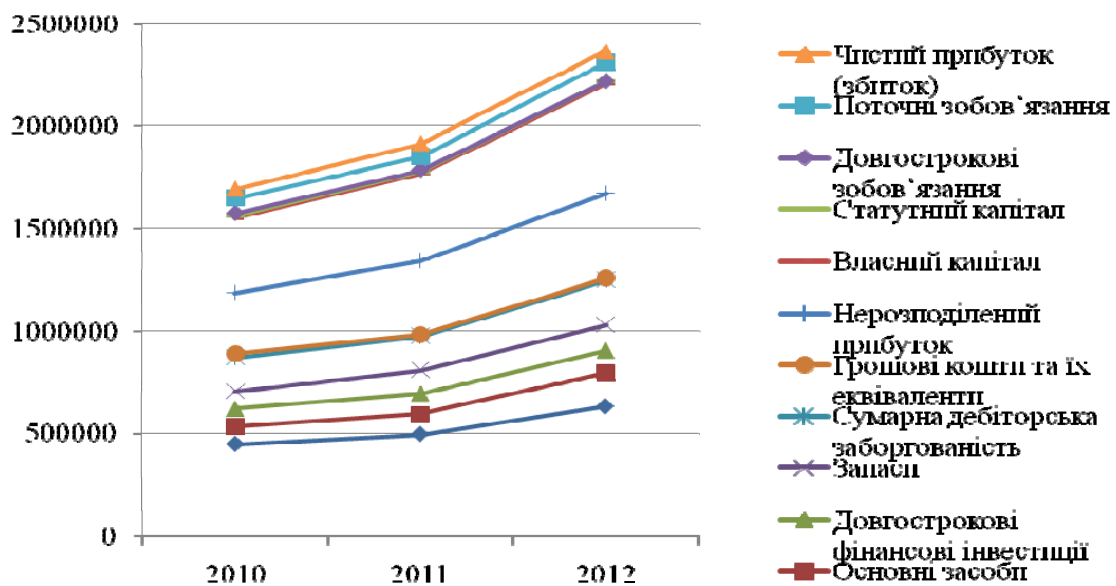

Рис. 1. Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2010–2012 рр. (тис. грн.)

Експрес-оцінка рівня фінансової безпеки досить ефективно може здійснюватися із застосуванням графічного підходу. При його використанні нормальні значення індикаторів обмежують зону нормального рівня безпеки підприємства, критичні – зону критичного рівня, критичні плюс дельта – передкризову зону [14].

Графічна інтерпретація отриманих під час розрахунку фінансових показників допомагає кращому сприйняттю і характеризує не тільки поточний стан підприємства, але і той стан безпеки, до якого варто прагнути. Можна проілюструвати розглянутий метод, використовуючи дані ПАТ «Харківська бісквітна фабрика». Для побудови діаграми індикаторів рівня фінансової безпеки було визначено значення відповідних показників. Діаграма індикаторів фінансової безпеки підприємства подана на рисинку 2, де виявлено основні її фінансові показники, які вказують на оптимальний рівень їх значень, тобто нормальне стабільне функціонування аналізованого підприємства.

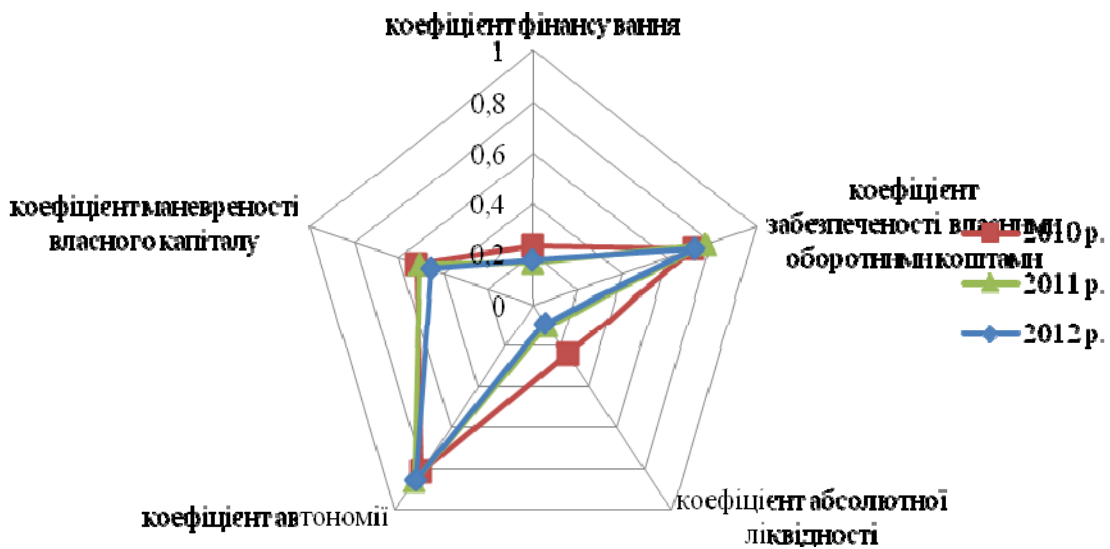

Рис. 2. Діаграма індикаторів фінансової безпеки підприємства «Харківська БФ» за 2010–2012 роки

Визначити інтегральний показник рівня фінансової безпеки можна методом рейтингової оцінки. В основі визначення класу (рівня) безпеки лежать граничні значення показників (Табл. 2) та їхній рейтинг. Якщо показник має значення вище нормального, то йому присвоюють I клас, нижче нормального, але вище критичного – присвоюють II клас, нижче критичного – III клас. Модель шкали, що включає відібрані показники, подана у таблиці.

Таблиця 2
Шкала для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства

№	Показник	I клас	II клас	III клас
1	коefficient фінансування	< 1	≥ 1	> 1
2	коefficient забезпеченості власними оборотними коштами	> 0,1	≤ 0,1	< 0,1
3	коefficient абсолютної ліквідності	> 0	≤ 0	< 0
4	коefficient автономії	≥ 0,5	≤ 0,5	< 0,5
5	коefficient маневреності власного капіталу	> 0	≤ 0	< 0

Загальна оцінка безпеки подається у балах, які визначаються як добуток рейтингу кожного показника на клас, а рейтинг кожного показника встановлюється залежно від цілей дослідження і важливості показника для обраного напрямку дослідження:

$$B = \sum Pe_i * Kl_i, \quad (1)$$

де B – сума балів;
 Pe_i – рейтинг i-го показника;
 Kl_i – клас i-го показника [14].

Таблиця 3

Визначення рівня фінансової безпеки ПАТ «ХБФ» рейтинговим методом (2010–2012 рр.)

№	Рейтинг показників, %			Клас			Бали		
	2010р.	2011р.	2012р.	2010р.	2011р.	2012р.	2010р.	2011р.	2012р.
1	20	20	20	I	I	I	20	20	20
2	20	20	20	I	I	I	20	20	20
3	20	20	20	I	I	I	20	20	20
4	20	20	20	I	I	I	20	20	20
5	20	20	20	I	I	I	20	20	20
Разом	100	100	100	X	X	X	100	100	100

Апробація запропонованого підходу до оцінки рівня безпеки проведена на базі підприємства ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» (Табл. 3). Сума балів, розрахована по ПАТ «ХБФ», склала 100, що відповідає I класу та дозволяє оцінити рівень його фінансової безпеки за напрямками, що вивчаються, як нормальний.

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності та розрахунок інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства показав, що загальний рівень фінансової безпеки на підприємстві «Харківська бісквітна фабрика» знаходиться у нормальному стані. Тому для забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства у майбутньому необхідно приділити особливу увагу таким проблемним питанням, як управління дебіторською заборгованістю та запасами підприємства.

В економічно розвинених країнах Заходу нормальною вважають частку дебіторської заборгованості в активах підприємства близько 20 %. [10]. Як свідчать дані фінансової звітності ПАТ «Харківська бісквітна фабрика», фактичний розмір дебіторської заборгованості не менший за 50 %. Зрозуміло, що на тлі зростання загальної суми дебіторської заборгованості підприємства (рис. 3) ситуація близька до критичної.

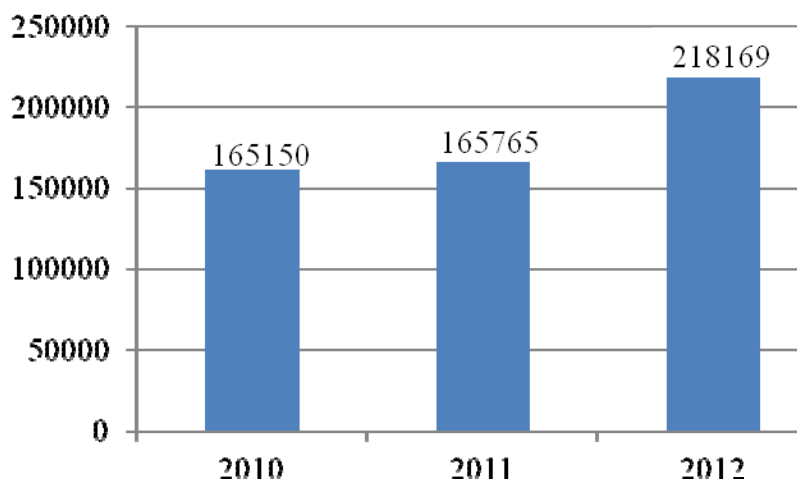

Рис. 3. Динаміка дебіторської заборгованості на підприємстві у 2010–2012 роках, тис. грн.

Рівень дебіторської заборгованості на «Харківській бісквітній фабриці» є досить високим протягом 2010–2012 років (зростає з 165150 тис. грн. до 218169 тис. грн.). Дані рис. 3 вказують на необхідність мінімізації дебіторської заборгованості та подальшого удосконалення управління нею.

Отже, дебіторська заборгованість у процесі виконання зобов'язань є природним, об'єктивним процесом фінансово-господарської діяльності підприємства. За наявності конкуренції й складностей збуту продукції підприємство продає її, використовуючи форми наступної оплати.

В діючій процедурі інкасації дебіторської заборгованості підприємством повинні бути передбачені: строки і форми попереднього і наступного нагадування покупцям про дату платежів; можливість і умови пролонгації боргу за наданим кредитом; умови порушення справи про банкрутства неспроможних дебіторів [1].

Побудова ефективної системи контролю за рухом і інкасацією дебіторської заборгованості організується в рамках загальної системи фінансового контролю на підприємстві як самостійний його блок [8].

Одним із видів таких систем є «Система АВС-контролю» стосовно портфелю дебіторської заборгованості підприємства. До класу дебітора «А» відносяться ті види дебіторської заборгованості, що погашається у встановлені строки; до класу «В» – дебітори, що мають достатній рівень фінансової діяльності власного підприємства; в клас дебітора «С» включаються найбільш сумнівні види дебіторської заборгованості, які дебітор не в змозі погасити протягом місяця.

Таблиця 5

Обґрунтування наданих знижок за класом дебітора

Клас дебітора		Погашення заборгованості	Відсоток знижки
А	Фінансова діяльність на високому рівні та дає змогу погашати основну суму кредиту і проценти за ним у встановлені строки	оплата отриманого товару протягом 10-ти днів із початку періоду кредитування	15%
В	Фінансова діяльність достатнього рівня, але немає можливості підтримувати її на цьому рівні протягом тривалого часу	оплата відбувається в період з 11-го по 30-й день кредитного періоду	10%
С	Фінансова діяльність задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення	несплата протягом місяця	5%

Таким чином, управління дебіторською заборгованістю – це складний процес, успішна реалізація якого залежить від якості виконання кожного окремого його етапу. З метою скорочення розміру вже існуючої дебіторської заборгованості необхідно проводити її інвентаризацію, оцінювати ймовірність її стягнення і розробляти найбільш ефективні в кожному конкретному випадку заходи інкасації. Всі ці процедури передбачають попередній аналіз дебіторської заборгованості та оцінку впливу кредитної політики на фінансовий стан підприємства.

Актуальність проблеми в управлінні запасами на досліджуваному підприємстві обумовлена тим, що стан запасів має визначальний вплив безпосередньо на фінансово-економічний стан та результати діяльності «Харківської бісквітної фабрики».

З рис. 3 видно, що динаміка запасів має негативний характер, адже за аналізований період (2010–2012 роки) запаси зросли з 85736 тис грн до 123882 тис грн. Тому одним із заходів, який доцільно використати підприємству для забезпечення високого рівня фінансової безпеки, є прийоми логістики, яка охоплює всі етапи господарської діяльності, починаючи з розробки ресурсів та матеріалів до доставки продукції до споживача [3]. До таких прийомів можна віднести систему забезпечення «Just-in-time». Ця система ґрунтується на тому, що організаційними засобами зменшують витрати на розміщення замовлення, а значить, організація може замовляти матеріали частіше та невеликими партіями, що у свою чергу дозволить значно зменшити витрати

на зберігання запасів [4]. Головними вимогами до системи є: психологічний аспект – готовність жертвувати заради підприємства, чітка організація [5]. ЛІТ є своєрідною філософією, яка охоплює кожен аспект виробничого процесу, а кінцева мета – збалансована система з плавними та швидкими потоками матеріал через систему [17].

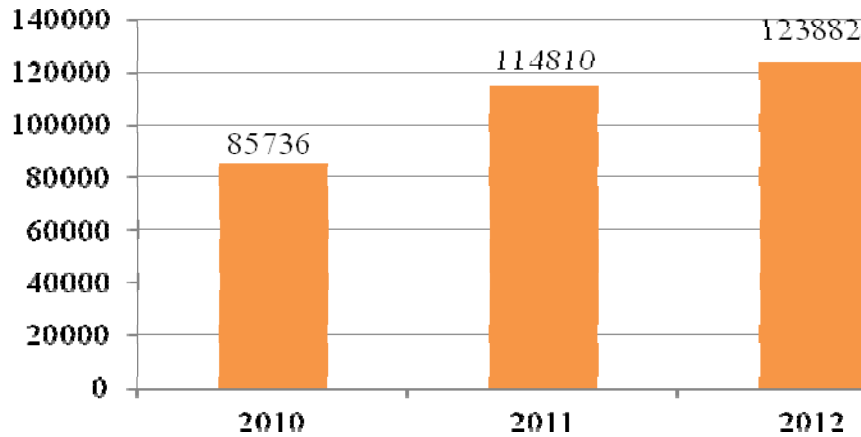

Рис. 4. Динаміка запасів на підприємстві «Харківська бісквітна фабрика» у 2010–2012 роках, тис. грн.

Концентрація уваги на найбільш пріоритетних напрямках управління запасами та дебіторською заборгованістю підприємства «Харківська бісквітна фабрика» дає змогу підвищити ефективність управління фінансами на підприємстві в цілому та забезпечити належний рівень фінансової безпеки на майбутнє. Результатом даних заходів з оптимізації обсягів запасів та зниження рівня дебіторської заборгованості є зменшення потреби в капіталі для їх фінансування, тобто зменшення грошових видатків, та збільшення грошових надходжень у результаті реалізації надлишкових запасів.

Висновки. Зіставляючи визначення сутності поняття фінансової безпеки та її забезпечення на підприємстві вітчизняних та зарубіжних дослідників можна констатувати, що проблема забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства в останні десятиліття привертають увагу вчених-економістів.

Підприємство має приділяти увагу найбільш пріоритетним напрямкам в управлінні щодо подальшого вирішення проблем, що у майбутніх періодах дасть змогу підвищити ефективність управління фінансами на підприємстві в цілому та забезпечити належний рівень фінансової безпеки.

На основі проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства виявлено, що необхідною умовою стійкого, стабільного та ефективного функціонування підприємства є постійне проведення експрес оцінки рівня його фінансової безпеки за допомогою графічного підходу та рейтингового методу та виявлення проблем. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку стратегії забезпечення фінансової безпеки, що дозволять підприємству досягти рівня абсолютної фінансової безпеки у майбутньому.

Література

1. Бардадим, М. В. Ефективне управління дебіторською заборгованістю підприємств [Текст] / М. В. Бардадим // Економічні науки. Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9 (33). – Ч. 1.
2. Бланк, И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И. А. Бланк. – Киев : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Бауэрсокс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок [Текст] : монографія / Д. Дж. Бауэрсокс, Д. Дж. Клосс ; [Пер. с англ. Н. Н. Баришниковой, Б. С. Пинскера]. – 2-е изд. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 640 с.
4. Джонсон, Д. С. Современная логистика [Текст] / Д. С. Джонсон, Д. Ф. Вуд, Д. Л. Вордлоу, П. Р. Мэрфи-мл. ; пер. с англ. – 7-е изд. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. – 624 с. : ил. – Парал. тит. англ.

5. Дрожжин, А. И. Логистика [Электронный ресурс] / А. И. Дрожжин. – Режим доступа: <http://financepro.ru/>.
6. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст] : монографія / за заг. редакцією д-ра економ. наук, проф. А. О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
7. Кириченко, О. А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи [Текст] / О. А. Кириченко, І. В. Кудря // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 10. – С. 22–26.
8. Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручн. – К. : ЦНЛ, 2006. – 520 с.
9. Кузенко, Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии [Текст] / Т. Б. Кузенко // Бизнес-информ. – 2007. – № 12 (1). – С. 27–29.
10. Москалюк, Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Г. О. Москалюк. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/>.
11. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) [Текст] : Учебно-методическое пособие / В. И. Видягин, В. И. Дуженков, Е. А. Олейников [и др.] ; под ред. Е. А. Олейникова. – М. : ЗАО Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.
12. Офіційний сайт ПАТ «Харківська бісквітна фабрика». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.biscuit.com.ua/ua/>.
13. Папехин, Р. С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий [Текст] / Р. С. Папехин. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2007. – 16 с.
14. Портнова, Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки [Текст] / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 345–355.
15. Сенчагов, В. К. Экономическая безопасность: Производство. Финансы. Банки [Текст] / В. К. Сенчагов. – М. : ЗАО «Финстатинформ», 1998. – 622 с.
16. Сословський, В. Г. Науково-методичні підходи до діагностування фінансової безпеки підприємства [Текст] / В. Г. Сословський, Ю. С. Яловенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : збірн. наук. праць. – 2012. – № 2 (13).
17. Стивенсон, У. Дж. Системы «точно-в-срок» (just-in-time): разработка и внедрение [Электронный ресурс] / У. Дж. Стивенсон. – Режим доступа: <http://www.elitarium.ru/>.
18. Судакова, О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства [Текст] / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140–148.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2014 © Азаренкова Г. М., Бондаренко І. Ю., Азаренков С. Г.

References

1. Bardadym, M. V. (2012). Efektyvne upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstv. *Ekonomichni nauky. Oblik i finansy*, 9 (33).
2. Blank, Y. A. (2004). *Upravlenie finansovoi bezopasnostiu predpriiatyia*. Kiev: Elha, Nyka-Tsentr.
3. Bauersoks, D. Dzh., & Kloss, D. Dzh. (2008). *Lohistika: intehrirovannaia tsep postavok (2-e izd.)*. Moskva: ZAO «Olymp-Byznes».
4. Dzhonson, Dz. S., & Vud, D. F., & Vordlou, D. L., & Merffy-ml., P. R. (2002). *Sovremennaia lohistika (7-e yzd.)*. Moskva: Izdatelskiy dom «Vyliams».
5. Drozhzhyn, A. Y. *Lohistika*. Available at <http://financepro.ru/>
6. Yepifanov, A. O., & Plastun, O. L., & Dombrovskiy, V. S. (2009). *Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskyykh ustanov*. Symu: DVNZ UABS NBU.
7. Kyrychenko, O. A., & Kudria, I. V. (2009). Vdoskonalennia upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv v umovakh kryzy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 10, 22–26.
8. Kramarenko, H. O. (2006). *Finansovyi menedzhment*. Kyiv: TsNL.
9. Kuzenko, T. B. (2007). Upravlenie finansovoi bezopasnostiu na predpriatii. *Biznes-inform*, 12(1), 27–29.
10. Moskaliuk, H. O. *Oblik ta kontrol debitorskoi zaborhovanosti: isnuuchi problemy ta shliakhy ikh vyrishennia*. Available at <http://ena.lp.edu.ua/>
11. Oleinykov, E. A., & Vydiahyn, V. Y., & Duzhenkov, V. Y. (1997). *Osnovy ekonomicheskoi bezopasnosti*. Moskva: ZAO Biznes-shkola «Yntel-SynteZ».
12. Ofitsiyniy sait PAT Kharkivska biskvitna fabryka. Available at <http://www.biscuit.com.ua/>
13. Papehyn, R. S. (2007). *Indikator finansovoi bezopasnosti predpriatyia*. Volhohrad: Volhohradskoe nauchnoe izd-vo.
14. Portnova, H. O., & Antonenko, V. M. (2012). Finansova bezpeka pidpriemstv: suchasni pohliady shchodo sutnosti ta otsinky. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, 1, 345–355.
15. Senchahov, V. K. (1998). *Ekonomicheskaya bezopasnost: Proizvodstvo. Finansy. Banki*. Moskva: ZAO «Fynstatynform».
16. Soslovskii, V. H., & Yalovenko, Yu. S. (2012). Naukovo-metodychni pidkhody do diahnostuvannia finansovoi bezpeky pidpriemstva. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky: zbirnyk naukovykh prats*, 2 (13).
17. Ctyvenson, U. Dzh. *Sistemy «tochno-v-srok» (just-in-time): razrabotka I vnedrenie*. Available at <http://www.elitarium.ru/>
18. Sudakova, O. I. (2008). Stratehichne upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva. *Ekonomichniy prostir*, 9, 140–148.

Received 18.02.2014

© Azarenkova G. M., Bondarenko I. I., Azarenkov S. G.